

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

-

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- valtakunnalliset tavoitteet
- työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät
- alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut

-

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?
- kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)
- kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli**
- **eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta**
- **ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta**
- **edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset**

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

Laki palkkaturvalain muuttamisesta;

Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain muuttamisesta;

Laki merityösopimuslain muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;

Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

-

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

Raahen kaupungin lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Raahen kaupunki kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi.
Mielestämme

TE-palveluiden siirtäminen kuntien vastuulle on oikea ratkaisu, mutta palveluiden järjestämistavassa täytyy

huomioida kunnallinen itsehallinto eikä sitoa kuntien käsiä esimerkiksi normittamalla asiakkaiden palveluprosessia. Tästä on esimerkkinä pohjoismainen työvoimapalvelumalli, joka ei ole

tarkoituksenmukainen kaikille asiakkaille, mutta sitoo koko kuntakokeilun henkilöstön työajan. Sen sijaan

kunnille tulisi jättää tilaa laatia uusia luovia palvelumalleja, joissa aivan uudella tavalla yhdisteltäisiin esimerkiksi elinvoima- ja koulutuspalveluita.

TE-palveluiden järjestämialue

Vaatus 20 000 henkilön työvoimapohjasta ei mahdollista nykyisen Raahen seudun työllisyyden kuntakokeilun alueen TE-palveluiden järjestämistä nykyisessä kuntakokeilun kokoonpanossa. Olemme kuitenkin valmiita muodostamaan TE-palvelualueen lakiluonnoksessa olevan 20 000 henkilön työvoimapohjan pohjalta. Samalla toteamme, että uusien kuntien mukaan ottaminen tuo uusia haasteita,

koska samalla luodaan eri organisaatioiden uusia hallinnollisia rajoja, joilla jokaisella on omat päätöksentekomekanismit aikatauluineen ja talousarvioineen. Päätöksenteko voi muodostua hankalaksi

eikä välttämättä tue joustavaa ja paikallista TE-palveluiden hallinnointitapaa.

Palveluiden järjestämismalli

Esityksen mukaan jokainen kunta saisi korvauksia valtiolta palveluiden järjestämiseen, mutta vastuu olisi

kuitenkin vain vastuukunnalla. Mielestämme jokaisen kunnan tulisi saada sekä valtionosuusvarat että

vastuun perusasiakaspalvelun järjestämisestä. Raahen kaupungin mielestä TE-palveluita ei voida järjestää

vain yhden kunnan toimiessa vastuukuntana, vaan jokaisen kunnan tulisi olla vastuukunta ja sen tulisi

osoittaa myös omat henkilöstö- ja muut resurssinsa palveluiden järjestämisen varmistamiseksi. Muutoin

palveluiden ja työttömyysturvan rahoitus ja vastuu olisivat epäsuhdassa keskenään. Palveluiden rahoituksen ja työttömyysturvakorvausten tulisi olla korvamerkittyyä kunnille. Jos jokin kunta laiminlyö

oman kuntalaistensa asiakaspalvelun järjestämisen, se hankaloittaa muiden TE-alueen kuntien mahdollisuuksia järjestää omia palveluitaan. Erityispalveluiden järjestämisestä kunnat voisivat sopia keskenään ja silloin järjestävän kunnan pitäisi saada siihen tarkoitetut varat myös muilta kunnilta. Jotkin

erityispalvelut, kuten vaativat työttömyysturvaselvitykset tai EURES-palvelut, voitaisiin tuottaa tulevaa TE-alueella laajemmalla järjestämisen tavalla, vaikka maakuntatasoisesti.

Rahoituslaskelmat

Esitetyissä kuntien rahoituslaskelmissa on työttömyysturvamenojen osalta käytetty nykyhetkenä vuotta

2019. Suurimmissa osissa kuntia kunnan maksamien työmarkkinatukimaksujen määrä on kasvanut kymmeniä prosentteja vuosina 2020 ja 2021. Vaikuttaa, että näinä koronavuosina maahamme on syntynyt

erittäin vaikeasti poistettavissa olevaa uutta pitkäaikaistyöttömyyden ydintä. Lopulliseksi vertailukohtaksi

pitää muuttaa vuoden 2023 työttömyysturvamenojen toteuma.

Kuntien laskennallisten korvausten perusteet (työikäisten, vieraskielisten ja laajan työttömien määrät)

kohtelevat eri alueita eriarvoisesti. Esimerkiksi muuttotappioalueella ja muutenkin negatiivisen väestökasvun alueella rahoituksen väheneminen voi entisestään kurjistaa alueen

menestymismahdollisuuksia, jos huoltosuhde heikkenee ja palveluiden rahoitus samaan aikaan pienenee

työttömyysasteen pysyessä korkealla. Työvoimapula ei jatku ikuisesti ja tulevasta taantumasta on jo merkkejä ilmassa. Rahoituksen perusteita ja tasoa pitäisi tarkistaa tietyin väliajoin. Työttömyysturvan

kasvaneisiin kuluihin pitäisi olla korvausmalli, jossa puolet kuntien saamista korvauksista perustuisi työttömyyden toteutuneiden kustannuksiin ja puolet korvauksista olisi laskennallisiin kustannuksiin perustuvia. Näin kunnat eivät saisi ansaitsematonta hyötyä tai haittaa ja malli tasoittaisi myös

kustannusvaihteluita. Mallin pitäisi pystyä huomioimaan myös akuutit muutokset alueellisella työmarkkinaalueella. Esimerkiksi Raahen seudulla on lyhyen ajan sisällä kaatunut kaksi merkittävää hanketta, kun

paikallinen kultakaivos ajautui vaikeuksiin ja Hanhikiven ydinvoimala vähintäänkin lykkääntyy. Näistä on

seurannut suuri joukko uusia työttömiä työnhakijoita seudullemme, joihin pelkästään laskennallinen kompensaaion malli ei vaikuttaisi riittävästi.

Kuntien työllistymisen palvelupolut

Kuntakokeiluiden ja TE24-muutoksessa oli tarkoituksena, että kunnat voisivat yhdistää palveluitaan kuntalaistensa työllistämiseksi. Eri palveluita on pyritty nivomaan yhteen ja palvelupolkuja rakentamaan,

samalla kun suunnitelmiin varaudutaan myös talousarvioiden osalta. Nyt tulossa olevien muutosten myötä

kunnalta viedään palvelupolkujen keskeiset menetelmät pois ja polut uhkaavat rampautua. Esimerkiksi

kuntouttavasta työtoiminnasta on pyritty siirtymään työkokeilun kautta kuntien palkkatukityöhön, josta

pyrkimyksenä on pääsääntöisesti yksityisille työmarkkinoille. Sote-uudistuksen myötä kuntouttava työtoiminta siirtyy pois kunnilta ja palkkatuen poistuminen kuntien palveluvalikoimasta uhkaa tehdä kunnista pelkän TE-palveluiden hallinto-organisaation nykyisen TE-toimiston mukaisesti. Jos palkkatukimäärärahat ovat jatkossa sijoitettu muiden valtionosuusvarojen sisälle, voi kuntien oma työllistäminen jäädä hyvin vähäiseen rooliin.

Siirtymä kuntouttavasta työtoiminnasta suoraan yksityiselle sektorille töihin voi olla monelle työmarkkinoilta pitkään poissaolleele liian suuri, varsinkin jos kuntouttavan työtoiminnan orientaatio on

liian sote-painotteinen eikä siinä ole riittävästi mukana työmarkkinoille siirtymisen päämäärää. Lakiin pitäisi

kirjata vaatimus kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyöstä esimerkiksi riittävien kuntoutuspalveluiden

järjestämisen osalta. Esimerkiksi Raahen kaupungin kustantamien Kelan työmarkkinatukimenoista yli 1000

päivää saaneiden asiakkaiden osuus on jo suurempi kuin yli 300-päiväisten henkilöiden osuus. Kuntakokeilu

on TE-palveluillaan jo ensimmäisen opetteluvuoden aikana osoittanut potentiaalinsa, sillä 300-päiväisten

asiakkaiden määrä on pienempi kuin ennen koronakriisiä. 1000-päiväisten työmarkkinatukilistalla korostuu

työttömyysturvaa saavat asiakkaat, joiden tarkoituksenmukaisemmat palvelut olisivat kuntoutuspalvelut ja

erilaiset eläkeratkaisut kuin että heitä yritettäisiin auttaa työllistymistä edistävillä tukitoimenpiteillä. Taloudelliset kannustimet pitkäaikaistyöttömyyden hoitamiseksi tulisi kuntien lisäksi koskea myös hyvinvointialueita. Työkyvyttömyyseläkeprosessit toimivat hyvin eri tavalla eri puolilla maamme.

Monialainen työllistymisen tuki

Esityksessä todetaan toimijoiksi työvoimaviranomainen, sote-alue ja kela. Tarkoitetaanko työvoimaviranomaisella kuntaa? Tämä olisi hyvä selkiyttää lakiin ja sana ”työvoimaviranomainen” tulisi

muuttaa suoraan ”kunnaksi”, koska kunta lienee ainoa työvoimaviranomainen vuodesta 2025 alkaen.

Muut hallinnolliset tehtävät

Kunnille siirtyä tai on jo siirtynyt paljon uusia hallinnollisia tehtäviä, jotka ovat jääneet valmistelun tarkastelussa vähemmälle huomiolle. Kuntien on pitänyt hankkia myös kokonaan uusia tiloja. Esimerkiksi

Raahen kaupunki on vuokrannut yksityisiltä vuokramarkkinoilta sille tätä tarkoitusta remontoitua uudet

tilat. Nekään eivät riitä 2024 liikkeenluovutuksessa siirtyvälle henkilöstölle. Näiden tilojen kalustaminen, itinfrastruktuurin rakentaminen ja muiden työvälineiden hankinta ovat tuoneet kaupungille merkittäviä

lisäkustannuksia ja näitä ei ainakaan toistaiseksi ole korvattu mistään.

TE-digipalveluiden kustannukset ja järjestelmien yhteensovittaminen tuovat myös uusia kustannuksia myös

kunnille ja toivomme, että ne huomioidaan valmistelussa täysimääräisesti. Esimerkiksi nyt TE-toimistosta

siirtyneet ja kuntien työntekijät joutuvat käyttämään eri verkkoja ja tulostimia, kun Valtorin verkkoon ei

kuntien laitteilla ole pääsyä. Näissä tilanteissa ollaan jouduttu käyttämään melkoisesti luovuutta, että

perustoimistotyötehtävät, kuten tulostaminen ja skannaaminen on saatu kaikilla toimimaan.

Erityisjärjestelyitä on jouduttu tekemään myös muissa tietoliikenne- ja tietosuojasioissa sekä puhelinoperaattorin kanssa toimittaessa. Näistä kaikista syntyy kustannuksia ja vaivaa.

Kunnille on kuntakokeiluiden edetessä siirtynyt koko ajan myös uusia työttömyysturvaan liittyviä tehtäviä ja

niihin perehdyttäminen on ollut kahdenlaista riippuen työntekijän taustaorganisaatiosta. Kuntien riittävä

osaaminen tulee varmistaa nykyisiä perehdytyskäytänteitä paremmin jatkossa esimerkiksi palkkatuen

hallinnointi- ja maksatustehtävien osalta. Tämä on välttämätöntä jo eri kansalaisten ja työnantajien yhdenvertaisuuden toteutumisenkin vuoksi eri puolilla maamme.

Pitkänen Pasi

Raahen kaupunki - Pasi Pitkänen, kehittämisen toimialajohtaja